

Uio • Universitetet i Oslo

Akkulturasjon og prokulturasjon: hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet

Andres Alejandro Esperidion Quempumil

Masteroppgave

50 studiepoeng

Psykologisk Institutt

Det samfunnsvitenskapelig fakultet

Universitetet i Oslo

Våren 2021

Akkulturasjon og prokulturasjon: hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet

© Andres Alejandro Esperidion Quempumil

2021

Akkulturasjon og prokulturasjon: hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet

Andres Alejandro Esperidion Quempumil

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Forfatterens: Andres Alejandro Esperidion Quempumil

Tittel: Akkulturasjon og prokulturasjon: hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet

Veileder(e)s: Line Joranger og Sigrun Marie Moss

I denne masteroppgaven utforsker jeg hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet i lys av de teoretiske rammeverkene akkulturasjon og prokulturasjon. Dette er en kvalitativ studie som bruker semistrukturert intervju som forskningsmetode. Utvalget mitt består av ni unge norske muslimer som igjennom lengre intervjuer fikk muligheten til å dele sine opplevelser rundt egen identitet. Hovedtematikken som går igjen i intervju spørsmålene handler om identitet og kultur. Fem av ni intervjuene er ferdigtranskribert og datamaterialet teller over 108 sider transkribert materiale, som har blitt tematisk analysert. Dette er et selvstendig forskningsprosjekt og datamaterialet er samlet inn på egenhånd. Resultatene er delt inn i tre overordnede tematiske områder, identitet, kultur og religion. Disse tematiske grupperingene gir et interessant bilde av hvordan man kan forstå at unge norske muslimer opplever egen identitet. Resultatene i studien min viser at akkulturasjon ofte kan komme til kort når det kommer til å forklare menneskelig opplevelse av identitet og kultur, som innehar vesentlige kvalitative komponenter. Prokulturasjon ser ut til å være et teoretisk rammeverk som passer bedre til å forklare og utforske identitet og kultur på grunn av at den tar hensyn til hvordan identitet og kultur kan forstås som kontinuerlige dynamiske prosesser. Andre interessante funn viser at kjønn ser ut til å spille en rolle når det kommer til i hvilken grad man opplever å bli inkludert. At det ser ut som om unge nordmenn med flerkulturell bakgrunn ser ut til å oppleve mer negativitet og motstand når det kommer til sin norske identitet. Imens unge norske personer som kan huske at de kom til Norge ser ut til å være mer selvsikre på egen norsk identitet og opplevelse av tilhørighet. Jeg håper denne oppgaven kan belyse sider ved identitet og kultur på en måte som kan gi et bedre grunnlag for det politiske og akademiske arbeidet for å skape et bedre Norge for alle.

Forord

Jeg ønsker å rette en spesiell takk til Iben Schier van den Berg, Chui Ling Ng, Araceli Quempumil, Maria Esperidion, Juan Quempumil og Faiza Kassim Ibrahim. Uten deres kontinuerlige støtte og faglige støtte så ville ikke denne masteroppgaven noen gang ha blitt ferdigstilt. Tusen takk for den vedvarende støtten og oppmuntringen dere har gitt meg underveis i dette prosjektet, den støtten er jeg evig takknemlig for.

I tillegg vil jeg takke alle deltakerne i dette prosjektet. Åpenheten dere viste meg når dere delte livshistoriene deres var uvurderlige for dette prosjektet. Det er mitt håp at dette prosjektet kan være en liten del av en bevegelse mot å skape mer forståelse mellom mennesker og et større rom for friheten til å være.

Avslutningsvis ønsker jeg å takke Oslo kommune som i sitt arbeid og mange prosjekter, tydelig viser at de arbeider for et inkluderende samfunn med plass til alle.

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	1
1.1 Kultur	2
1.2 Identitet.....	3
1.2.1 Uenigheter om identitet og kultur i psykologien	4
1.2.2 Kritikk av majoritetspsykologien.....	4
2. Akkulturasjon i majoritetspsykologien	5
3. Prokulturasjon - et dynamisk syn på identitet og kultur.....	7
4. Ontologisk og epistemologisk utgangspunkt for forskningsprosjektet	8
5. Problemstilling og formål.....	10
6. Metode.....	10
6.1 Valg av metode - semistrukturert intervjuer	11
6.1.1 Intervjuguide	11
6.2 Utvalg	12
6.2.1 Rekruttering av deltakere	13
6.3 Praktisk gjennomføring av Intervjuene	14
6.3.1 Intervjulengde	14
6.3.2 Datasikkerhet	15
6.4 Transkribering av datamaterialet	15
6.4.1 Gjengivelse av transkribert materiale	16
6.5 Analyse prosessen.....	16
6.6 Data analyse - Tematisk Analyse	17
6.6.1 Tematisk analyse i dette prosjektet	18
7. Funn.....	19
7.1. Identitet.....	19
7.1.2 Negative stereotyper	21
7.1.3 Vanskeligheter med å definere egen identitet	22

7.1.4 Kjønn.....	24
8. Begrensninger.....	24
9. Avsluttende bemerkninger	26
Litteraturliste	27
7 Vedlegg	30
7.1 Vedlegg 1: NSD.....	30
7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	33
7.3 Vedlegg 3: Koding av transkribering	37

Innledning

I samfunnspsykologi studerer man hvordan samfunnet påvirker mennesker psykologisk innen blant annet helse og velvære, formålet med fagområdet er å bidra med forskning og kunnskap som kan tilrettelegge for et bedre samfunn for mennesker (Schjødt & Skutle, 2013). I dette forskningsprosjektet har jeg undersøkt hvordan unge norske muslimer opplever sin norske identitet. Antakelsen er at opplevelsen til unge voksne i Norge med utypisk majoritetsidentitet kan skape samfunnsnyttig kunnskap om kompliserte psykologiske størrelser som identitet og kultur. Jeg har brukt kvalitativt intervju materiale for å undersøke å se hvordan enkeltpersoners opplevelser av identitet og kultur kan forstås å stemme overens med psykologiske teorier som akkulturasjon og prokulturasjon.

I dette prosjektet har jeg gjennomført semistrukturerte intervjuer med ni unge norske muslimer, for å kunne gjennomføre en tematisk analyse av intervjuene. Den tematiske analysen er gjennomført for å finne gjennomgående tematikk, samt spesielt datarike utsagn og opplevelser som kan knyttes til identitet og kultur. Formålet med den valgte intervjuformen var å påvirke deltakerne i minst mulig grad. Dette ble gjort ved å stille deltakerne åpne spørsmål og ved å gi deltakerne god tid til å reflektere over egne tanker, oppfatninger og opplevelser. Det innsamlede datamaterialet er rikt og informativt, både når det kommer til å forstå den hverdagslige opplevelsen av identitet og kultur og som et grunnlag for en kritisk undersøkelse av identitet og kultur. Analysen av datamaterialet avdekket en rekke interessant momenter i hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet det i det norske samfunnet. Dataen viser også at menneskers opplevelse av egen identitet og kultur skjer i vekselvirkning mellom menneske og samfunn. Funnene gir også grunnlag for å rette kritisk søkelys på de mer dominerende forståelsene av identitet og kultur i majoritetspsykologien, samt som basis for videre forskning.

Problemstillingen min er å drøfte hvordan ungen norske muslimers opplevelse av egen identitet kan brukes til å utforske teoretiske rammeverk i psykologien, som akkulturasjon og prokulturasjon, og gi kunnskap om unge norske muslimers opplevelser. For å kunne føre en teoretisk drøfting av funnene mine har jeg valgt å introdusere ulike definisjoner av identitet og kultur i psykologien, for å deretter presentere to større teoretiske rammeverk, akkulturasjon og prokulturasjon. Akkulturasjon og prokulturasjon konstruerer og definerer identitet og kultur på ulike måter, og jeg bruker disse ulike tilnærmingene til å belyse en del av utfordringene rundt identitet og kultur som psykologiske størrelser. Deretter vil jeg begrunne hvorfor jeg valgte å bruke semistrukturerte intervjuer som metode, og de ulike stegene i datainnsamlingen,

utvikling av intervjuguide, rekruttering av deltagere og mer. I metodedelen vil jeg også presentere hvordan jeg gikk frem for å rekruttere deltakere, presentere utvalget i dette prosjektet, hvordan jeg valgte å transkribere intervjuene. For deretter å presentere tematisk analyse som er metoden jeg brukte for å analysere datamaterialet mitt. Avslutningsvis vil jeg presentere funnene mine for deretter å drøfte funnene nærmere sett i lys av akkulturasjon og prokulturasjon. Med en avsluttende oppsummering av dette forskningsprosjektet og forslag til videre forskning.

1.1 Kultur

Kultur er et begrep som er kjent for de fleste, det snakkes ofte om i det offentlige ordskiftet, det er et yndig tema på skolen og i forskning. Men til tross for at begrepet kultur brukes ofte og i ulike sammenhenger så er det ikke nødvendigvis slik at det hverken er et selvforklarende begrep, eller at man faktisk har en god definisjon på kultur (Valsiner, 2019).

Innenfor psykologien finnes det for eksempel mange ulike definisjoner av kultur, Halloran og Kashima (2006) **definerer** kultur som et dynamisk system av kollektivt delte praksiser, holdninger og meninger som opprettholdes, utvikles og endres over tid. I sosial psykologien definerer man også kultur som et sett av sammenhengende praksiser, verdier og verktøy, men de legger til at disse er knyttet opp et individs opplevelse av gruppetilhørighet, altså dens sosiale identitet (Augoustinos & Donaghue, 2014; Benjafield, 2015; Halloran & Kashima, 2006; Halloran, 2007).

Ut ifra de ovennevnte definisjonene kan man få inntrykk av at psykologien som fagfelt har et godt grep om kultur som psykologisk fenomen, men som Valsiner (2019) påpeker så har man feilet i å bli enige om en felles definisjon innad i psykologien. Han viser til at det har blitt presentert over 250 definisjoner av kultur mellom 1950-1990 tallet og at nyere forsøk ikke har lyktes i å komme nærmere et klart definert kulturbegrep. Valsiner (2019) har lenge forfektet en annen tilnærming til kulturbegrepet og anser ikke at det er gitt at kulturbegrepet innehar en udefinerbar kvalitet. Det foregående går primært på at han anser at en av de viktige karakteristikkene ved kultur er at det er en overordnet psykologisk størrelse som må opptre udefinerbart for å kunne fungere som en psykologisk prosess. Grunnen til det foregående er ikke nødvendigvis umiddelbart åpenbar. Men poenget til Valsiner (2019) er at kultur forstått som en overordnet psykologisk prosess, innehar så mange funksjoner og nivåer at det å klare å definere kultur i seg selv ville innebære å utelatte vesentlige komponenter av hva kultur er. En klar definisjon av kultur vil dermed ikke kunne være en god definisjon. Det

foregående viser at kulturbegrepet er en arena for uenighet og debatt innad i psykologien, og det er generelt sett et utfordrende fenomen å definere. Det er derfor interessant å undersøke om unge norske muslimers opplevelse av egen identitet kan bidra til en mer utfyllende forståelse av kultur og identitet i psykologien.

1.2 Identitet

Identitet er nok et komplekst fenomen som vanskelig kan forstås uten det utfordrende kulturbegrepet og på lik linje med kultur så finner man en rekke ulike tilnærminger for å definere og forstå identitet på (Gamsakhurdia, 2019a). I psykologien skiller man gjerne mellom personlig identitet og sosial identitet (APA, 2021; Ellemers et al., 2002; Ellemers, 2017; Halloran & Kashima, 2006). Personlig identitet defineres av 'American Psychological Association' (APA) som opplevelsen av at man er et selv som eksisterer uavhengig av andre personer (APA, 2021). Opplevelsen av dette selvet utgjør den unike personlige identiteten til et individ og sees som et resultat av de unike psykologiske, fysiske og interpersonlige karakteristikkenes som tilhører et individ (APA, 2021; Augoustinos & Donaghue, 2014; Ellemers, 2017). Det foregående vil for eksempel inkludere minner, livsnarrativ, opplevelser og mer samt opplevelsen av at man er en person som eksisterer kontinuerlig over tid (APA, 2021). I tillegg så består personlig identitet også av en rekke sosiale komponenter som interpersonlige karakteristikk, altså en forståelse av egne karakteristikk som et resultat av relasjoner og sammenligninger med andre mennesker. Denne delen av personlig identitet defineres som sosial identitet (Augoustinos & Donaghue, 2014; Benjafield, 2015; Ellemers et al., 2002; Ellemers, 2017; Halloran & Kashima, 2006).

Sosial identitet i psykologien har i stor grad blitt definert av sosialpsykologien gjennom sosial identitetsteori (SIT). I SIT avgrenses sosial identitet ut ifra hvilket deler av en persons identitet er et resultat av opplevelsen av gruppetilhørighet igjennom ulike former for sammenligninger (Halloran & Kashima, 2006). SIT argumenterer for at sosial identitet primært innebærer ulike former for sosial kategorisering mellom individer og grupper. Dette kan gi grobunn for stereotyper (SIT). Det er viktig å påpeke at stereotyper i psykologien ikke utelukkende behandles som noe negativt. Men brukes til å beskrive forenklet informasjonsenhet eller kognisjoner som gjør det enklere for mennesker å samhandle med verden og hverandre (Augoustinos & Donaghue, 2014; Benjafield). Slike forenklete kognisjoner kan være nyttige og de kan være en feil gjengivelse eller forståelse av virkeligheten. Sosial kategorisering og sosial identitet er de komponentene som er med på å

skape, bygge og fundamentere menneskelig identitet i en komplisert vekselvirkende prosess mellom enkeltmennesket, sosiale- og samfunnsprosesser. Det er slik jeg i denne oppgaven velger å behandle identitet og kultur som svært nært tilknyttet. Det foregående er viktig å understreke for at det skal være klart hvordan jeg har gått frem for å undersøke unge norske muslimers opplevelse av egen identitet i Norge. Jeg har da sett på opplevelsen av egen identitet som et resultat av personlig livshistorie, som har blitt formet og blir formet kontinuerlig gjennom et samspill mellom menneske og samfunn. Det forutnevnte er da igjen noe som utspiller seg og er en del av en større overordnet psykologisk størrelse, som jeg forstår som menneskelig kultur.

1.2.1 Uenigheter om identitet og kultur i psykologien

Psykologi er fagfeltet som studerer atferd og mentale prosesser. Fagfeltet har en myriade av ulike forskningsdisipliner som er ulike både når det kommer til interesseområde, teoretisk utgangspunkt og forskningsmetode (Benjafeld, 2015; Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Petocz & Mackay, 2013; Smith & Darlington 1996; Teigen, 2004; Michell, 2003). Det vil si at den generelle tilnærmingen til identitet og kultur kan være svært ulik på tvers av psykologiske underdisipliner. Den enkleste måten å gi en oversikt over de ulike retningene på er gjennom skillet de mer kritiske psykologiske retningene har definert som majoritetspsykologien (Jones & Elcock, 2001; Schjødt & Skutle, 2013; Toomela, 2014).

1.2.2 Kritikk av majoritetspsykologien

De mer kritiske psykologiretningene bruker uttrykket majoritetspsykologi om de ulike psykologiske retningene som favoriserer kvantitative forskningsmetoder over kvalitative forskningsmetoder (Anastas, 2012; Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Petocz & Mackay, 2013; Smith & Darlington 1996; Toomela, 2014). Denne metodologiske favoriseringen ansees som problematisk fordi det påpekes at majoritetspsykologien ikke i tilstrekkelig grad tar innover seg viktige kvalitative trekk ved menneskelig psykologi (Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Petocz & Mackay, 2013; Smith & Darlington 1996; Toomela, 2014). Det vil også kunne begrense hva slags psykologiske fenomener som blir forsket på. I tillegg til at en ukritisk favorisering av kvantitativ metode kan også gi grobunn for feil resultater og mangelfulle konseptualiseringer av viktige fenomener (Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Petocz & Mackay, 2013; Smith & Darlington 1996; Toomela, 2014; Quempumil, 2016). Det er viktig å påpeke at de kritiske retningene ikke argumenterer for at man skal slutte å bruke

kvantitative metoder i psykologien. Men at man ikke kan bruke kvantitative metoder i et fagfelt som psykologien på lik linje som i naturvitenskapene (Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Quempumil 2016). Psykologien forsker på uobserverbare fenomener og kan dermed ikke lene seg utelukkende på *riktig* bruk av metode som et validitetskriterium (Michell, 2003; Quempumil 2016). Man trenger i større grad en kritisk og teoretisk tilnærming til psykologisk forskning som også går utenfor etablerte statistiske analyser av psykologiske fenomener (Anastas, 2012; Derksen, 2010; Gergen, 2015; Jones & Elcock, 2001; Petocz & Mackay, 2013; Schjødt & Skutle, 2013; Slife & Christensen, 2013; Smith & Darlington, 1996; Staudacher, 2009; Toomela, 2014; Valsiner, 2019; Quempumil, 2016).

Innenfor kritiske retninger er ofte ontologiske og epistemologiske antagelser sett som viktige i ethvert forskningsprosjekt, da det argumenteres for at det teoretiske utgangspunktet vil kunne forme forståelsen av fenomenene man utforsker, metodevalg og eventuelle resultater man kommer frem til (Colman, 2015; Derksen, 2010; Gergen, 2015; Martin & Thompson, 1997; Miller, 2014; Slife & Christensen, 2013; Staudacher, 2009; Quempumil, 2016). Det foregående ståstedet står ofte i sterk kontrast til majoritetspsykologien tilnærming til metodebruk, hvor det ofte er større fokus på å gjennomføre ulike kvantitative metoder etter *riktig* oppskrift.

2. Akkulturasjon i majoritetspsykologien

Akkulturasjonsfeltet i psykologien kan være et godt eksempel på hvordan det kan være problematisk å favorisere en type metodologi over en annen, altså kvantitative fremgangsmåter foran kvalitative (Anastas, 2012; Derksen, 2010; Jones & Elcock, 2001; Michell, 2003; Organista, 2006; Petocz & Mackay, 2013; Smith & Darlington 1996; Toomela, 2014; Quempumil, 2016). Akkulturasjonsfeltet i psykologien kan defineres under begrepet majoritetspsykologi på basis av at forskningen rundt akkulturasjon for det meste er blitt gjort med testverktøy og statistiske sammenligninger (Jackson, 2006; Jones & Elcock, 2001; Chirkov, 2009; Gamsakhurdia, 2019a; Organista, 2006); Rudmin, 2003; Valsiner, 2019).

Akkulturasjon er en teori som undersøker og forsøker å forklare hvordan individer, grupper og samfunn, med en kultur blir påvirket i møte med en annen kultur (Jackson, 2006; Organista, 2006). Forskning rundt akkulturasjon i psykologien forsøker å typifisere mennesker ut ifra hvordan de reagerer på møtet med andre kulturer, med mye fokus på blant annet innvandring og integrering (Gamsakhurdia, 2019a; Jackson, 2006; Organista, 2006).

Tilnærming til kultur og identitetsendring innenfor akkulturasjonsfeltet har blitt kritisert for å ha flere svakheter (Chirkov, 2009; Gamsakhurdia, 2019a, Rudmin, 2003; Valsiner, 2019). Kritikken går ut på at rammeverket i utgangspunktet var og fortsatt er for simpelt. I dette rammeverket så man for seg at interaksjonen mellom to kulturer kunne skisseres som en endimensjonal linje med to punkter (Gamsakhurdia, 2019a, Jackson, 2006). En person med en kultur ville befinne seg i et punkt og den *andre* kulturen ville være det andre punktet. Når et møte skjer mellom disse antatte kulturelle enhetene så vil personen bevege seg i spekteret mellom sin egen kultur og den nye kulturen. En slik endimensjonal tilnærming har blitt kraftig kritisert av ulike grunner. For det første så er kultur en komplisert prosess og størrelse, innenfor sosial psykologien så ser man at mennesker som identifiserer seg med en gruppe faktisk kan ha mer til felles med mer tilfelles med personer fra andre grupper enn sin selvkategoriserte gruppe (Ellemers, 2017). I tillegg oppstår spørsmålet om hva som utgjør en kultur, i overført betydning hva som utgjør en enhet kultur. Deretter må man spørre seg hvordan man kan avgrense en enkelt enhet kultur, samt hvordan man kan redegjøre for at det innad i en kultur ser ut til å eksistere en mengde ulike kulturer som da vil være mindre kultur enheter (Gamsakhurdia, 2019a; Valsiner, 2019).

Akkulturasjonsfeltet har forsøkt å håndtere en del av kritikken mot dens endimensjonale tilnærming ved å gå over til en mer multidimensjonal tilnærming, men den er også kritisert. Hovedsakelig går mye av kritikken ut på det samme som ble rettet mot den endimensjonale tilnærmingen, antakelsene man gjør om mennesker, mellommenneskelige relasjoner, identitet og kultur er fortsatt for endimensjonale (Chirkov, 2009; Gamsakhurdia, 2019a; Rudmin, 2003; Valsiner, 2019). Det er også en del forfattere som har påpekt betydelige metodologiske svakheter i mange av de mest kjente forskningsartiklene innenfor akkulturasjonsfeltet, samt at antropologien har forlatt akkulturasjonsbegrepet fullstendig (Chirkov, 2009; Gamsakhurdia, 2019a; Rudmin, 2003). Akkulturasjon anses av noen som så problematisk at de ønsker å fjerne konseptet fullstendig og erstatte det med et annet teoretisk rammeverk kalt prokulturasjon (Gamsakhurdia, 2019a; Valsiner, 2019). For en mer detaljert gjennomgang av kritikken som rettes mot akkulturasjonsbegrepet i psykologien se Chirkov (2009), Gamsakhurdia (2019a), Rudmin (2003) og Valsiner (2019).

I denne artikkelen vil jeg bruke akkulturasjonsfeltets forståelse av kultur og identitet som utgangspunkt for videre diskusjon. Jeg definerer den forståelsen som en statisk og endimensjonal forståelse av kultur, altså at kultur er en størrelse som ikke endres nevneverdig over tid og som antar at nasjonale kulturer kan forstås som en enhet kultur som er separat fra andre enheter av kultur. I det forgående, mener jeg også at man kan kjenne igjen antakelser

som finnes i en del av den pågående samfunnsdebatten i Norge, kanskje spesielt innenfor integrering og innvandring (Birkvad et al., 2018; Hoffmann & Moe, 2017). En bedre teoretisk forståelse og diskusjon av identitet og kultur vil dermed kunne bidra til å øke kunnskapen om kompliserte prosesser og mulig bidra til en mer opplyst samfunnsdebatt i Norge.

3. Prokulturasjon - et dynamisk syn på identitet og kultur

Innenfor det gryende prokulturasjonsfeltet har man rettet et kritisk søkelys på den statiske forståelsen av identitet og kultur som man kan argumentere for at man finner innenfor deler av majoritetspsykologien (Gamsakhurdia, 2019a; Valsiner, 2019). Det blir påpekt at en unyansert tilnærming til identitet og kultur fratar begge fenomenene viktige kvalitative komponenter. For eksempel så foregår identitet og kultur over tid, det kan dermed forstås som en dynamisk utviklingsprosess, hverken kultur eller identitet kan stå statisk i en verden i stadig endring (Gamsakhurdia, 2019a; Valsiner, 2019).. Det påpekes også at det er vanskelig å finne spesifikke trekk ved en gitt enhet kultur eller en gitt enhet identitet (Gamsakhurdia, 2019b; Gergen, 2015). Vanligvis når man snakker om identitet og kultur så gjøres det i generelle ordlag og om man forsøker å definere en spesifikk kultur så gjøres det ofte i form av generelle beskrivelser. Slike beskrivelser kan for eksempel være generelle kulturelle-, ideologiske-, og sosiale representasjoner som gjelder hva som oppfattes som *normalt* og normer for *riktig* interpersonell samhandling og kommunikasjon (Gamsakhurdia, 2019b; Valsiner, 2019).

Valsiner (2019) påpeker at til tross for mange forsøk så er kultur fortsatt en udefinert størrelse innad i det psykologiske fagfeltet, altså at man har ikke en konsensus om en definisjon. Han åpner også for muligheten at det kanskje ikke er mulig eller ønskelig å ha en klar definisjon. Det foregående begrunner han i den psykologiske funksjonen til kultur, altså at kultur er en overordnet psykologisk størrelse, eller hyper-konsept som han kaller det. Den overordnede psykologiske størrelsen tillater mennesker å utøve kultur og identitet, inkorporere det som noe eget, samt identifisere seg med andre mennesker til tross for ulikheter. Valsiner (2019) argumenterer også for at forskeres forsøk på å definere kultur i stor grad har feilet i å definere kultur utover de mer forenklede antakelsene som man finner utenfor academia (Gamsakhurdia, 2019a; Jackson, 2006; Organista, 2006). Gamsakhurdia (2019a) er enda krassere i sin kritikk av kultur konseptet i akkulturasjonsfeltet, blant annet påpeker han at forskning på akkulturasjon har en utdatert essensialistisk forståelse av kultur, feiler i å redegjøre for menneskelig erfaring og fremgangen man har gjort i kulturforskning i

psykologisk antropologi. Både Gamsakhurdia (2019a) og Valsiner (2019) ønsker å erstatte akkulturasjon med prokulturasjon.

Prokulturasjon definerer identitet og kultur som en overordnet psykologisk størrelse som er i kontinuerlig utvikling (Gamsakhurdia, 2019a; Valsiner, 2019). Utviklingen skjer igjennom posisjonering av ens selvforståelse ut ifra ytre faktorer som for eksempel sosiale prosesser, normative forventninger og grupperelasjoner (Gamsakhurdia, 2019a; Gamsakhurdia, 2019b; Valsiner, 2019). Det er dermed en form for psykologisk selvforståelse av seg selv som en enhet i relasjon til andre mennesker, tankegods og samfunnsmessige forhold. Det er også en prosess som alle mennesker går i kontinuerlig, uten at man nødvendigvis har et aktivt bevist forhold til det (Gamsakhurdia, 2019a; Gamsakhurdia, 2019b; Valsiner, 2019). Man tenker seg at prokulturasjon kommer spesielt til syne som en prosess når en person som identifiserer seg med en majoritetsbefolkning, flytter til et sted hvor personen blir identifisert som en minoritet (Gamsakhurdia, 2019a). Man tenker seg derfor at folk som erfarer det å være innvandrere, eller det å møte diverse andre ukjente situasjoner vil bli veldig beviste på sin egen identitetsprosess, altså prokulturasjonsprosessen (Gamsakhurdia, 2019a; Gamsakhurdia, 2019b). Samtidig som man påpeker at dette er en prosess alle står i som mennesker, for eksempel vil en person som besøker sine foreldre opptre annerledes der enn i jobbsammenheng eller i møte med ukjente mennesker. I alle disse situasjonene må en person posisjonere seg selv ut ifra en rekke meningsbærende signaler, det er dette som er prokulturasjonsprosessen (Gamsakhurdia, 2019a; Gamsakhurdia, 2019b; Valsiner, 2019). Altså at kultur og identitet er noe som gjøres aktivt i møte med omverdenen, men ytre omstendigheter vil påvirke i hvilken grad man er bevist på prokulturasjonsprosessen som foregår.

I motsetning til akkulturasjonsfeltets mer statiske forståelse av identitet og kultur, så er prokulturasjon en modell som forstår identitet og kultur som tett sammenvevde, kontinuerlige og utviklende prosesser. Det er også denne forståelsen av identitet og kultur som jeg bruker i min analyse av datamaterialet i dette prosjektet. På grunn av at jeg anser det som et bedre teoretisk rammeverk for å både beskrive og forstå menneskelig erfaring og opplevelser.

4. Ontologisk og epistemologisk utgangspunkt for forskningsprosjektet

Ontologisk og epistemologisk utgangspunkt diskuteres sjeldent i forskningsprosjekter, men det er viktig å redegjøre for disse utgangspunktene både for transparens og for å øke sannsynligheten for at forskningsprosjektet kan etter evalueres (Quempumil, 2016).

Ontologi kan kort forklares som den grunnleggende antakelsen man gjør om omverdenen mennesket eksisterer i, og antakelsen man gjør om relasjonen mellom ting i den samme omverdenen som helhet (Quempumil, 2016). Epistemologi er den neste grunnleggende antakelsen som baseres på av de ontologiske antagelsene, epistemologi er måten man antar at man kan finne og/eller konstruere kunnskap om omverdenen (Anastas, 2012; Derksen, 2010; Gergen, 2015; Jones & Elcock, 2001; Petocz & Mackay, 2013; Schjødt & Skutle, 2013; Slife & Christensen, 2013; Smith & Darlington, 1996; Staudacher, 2009; Toomela, 2014; Valsiner, 2019; Quempumil, 2016).

Tradisjonelt sett siden psykologien som fagfelt søkte å kopiere naturvitenskapene for å forsøke å oppnå større grad av legitimitet som vitenskap og aksept for psykologiens forskningsresultater (Jones & Elcock, 2001; Teigen, K. H. (2004). Dermed har man skydd unna de fleste teoretiske diskusjoner som ontologi og epistemologi ved å velge å anse slike diskusjoner som irrelevante gitt at psykologien kopierte sine kvantitative metoder fra naturvitenskapene (Jones & Elcock, 2001). Fordi man har tatt for gitt at de naturvitenskapelige metodene ville sikre at forskningen i psykologien ville være objektiv, reliabel, valid og uproblematisk så lenge man brukte *riktig* metode. Jeg vil nå klargjøre det teoretiske ståstedet til dette forskningsprosjektet og for en mer detaljert beskrivelse og diskusjon av majoritetspsykologiens metodefavorisering se Derksen, (2010), Jones og Elcock, (2001), Petocz og Mackay (2013), Schjødt og Skutle (2013), Slife & Christensen (2013), Michell (2003), Smith & Darlington (1996), Staudacher (2009), Toomela (2014) og Quempumil (2016).

Utgangspunktet til dette prosjektet er konstruktivistisk realisme, to ståsted som bygger på ulike ontologiske og epistemologiske utgangspunkt og som vanligvis behandles som to motsetninger (Derksen, 2010; Gergen, 2015; Jones & Elcock, 2001; Schjødt & Skutle, 2013; Slife & Christensen, 2013; Smith & Darlington, 1996; Staudacher, 2009; Toomela, 2014; Quempumil, 2016). Sosial konstruktivisme baserer seg på relativisme, altså at man for det første ikke kan bevise at noe faktisk eksisterer, og at man antar at det som eksisterer, eksisterer avhengig av hverandre (Gergen, 2015). Det vil si at man antar at realiteten i seg selv ikke kan bevises, den er sosial fundamentert, det vil si at de fleste størrelsene for eksempel vil eksistere avhengig av vår forståelse av dem. Så kunnskap vil alltid formes av den menneskelige subjektiviteten for eksempel, det er en annen måte å si at kunnskap ikke kan være objektiv og nøytral (Gergen, 2015; Quempumil, 2016).

I motsetning til dette så har du realismen som postulerer at ting faktisk eksisterer, uten noen betryggende begrunnelse for den konklusjonen, og at ting eksisterer uavhengig av hverandre

(Martin & Thompson, 1997; Michell, 2013; Miller, 2014; Quempumil, 2016). Det vil si at et fenomen vil eksistere i den samme formen den faktisk er, uavhengig av den menneskelige forståelsen av fenomenet, altså vil ikke mennesker forståelse påvirke et fenomen (Martin & Thompson, 1997; Michell, 2013; Miller, 2014; Quempumil, 2016). Dermed er det teoretisk mulig å anta at man kan finne objektiv og nøytral kunnskap om fenomener som det forskes på (Miller, 2014).

Denne oppgaven stiller seg i utgangspunktet i en sosialkonstruktivisme forståelse av tingenes tilstand, altså at den menneskelige verdenen hviler på sosiale konstruksjoner (Gergen, 2015; Quempumil, 2016). Det vil si at fenomener ikke kan eksistere uavhengig av vår kunnskap om det, kunnskap er en sosial konstruksjon og det er vanskelig å se hvordan menneskelig språk kan skape et en til et forhold med omverdenen (Gergen, 2015; Quempumil, 2016). Til tross for det foregående så er det ikke slik at sosiale konstruksjoner bare kan bestemmes fritt, de har blitt bygger opp over lang tid og er vanskelige å endre. I tillegg så kan man si at sosiale konstruksjoner eksisterer, i en litt mer liberal form for realisme, uavhengig av vår forståelse av den. Simpelthen fordi mennesker har blitt enige om å behandle størrelser som ikke eksisterer som om de eksisterer. Dermed eksisterer de sosiale størrelsene fordi man er enige om at de gjør det, og dermed har man størrelser man kan forholde seg til på en lignende måte som den naive realismen gjør.

Poenget mitt er at jeg antar at menneskelig opplevelser er sosiale konstruksjoner, men samtidig så behandler jeg de som faktiske størrelser som kan si noe om den menneskelige erfaringen. Kvalitativt datamateriale danner ut ifra et slikt perspektiv et rikt grunnlag for å kunne utforske viktige psykologiske størrelser som identitet og kultur. eksisterer primært i den sosiale sfæren.

5. Problemstilling og formål

Problemstillingen min er å drøfte hvordan ungen norske muslimers opplevelse av egen identitet kan brukes til å utforske teoretiske rammeverk i psykologien, som akkulturasjon og prokulturasjon, og gi kunnskap om unge norske muslimers opplevelser.

6. Metode

Metodevalget for dette prosjektet falt på å samle inn kvalitativ data gjennom å utføre semistrukturerte intervjuer. Utvalget skulle i utgangspunktet bestå av ti personer, men jeg valgte å begrense det til ni personer. På grunn av mengden datamateriell jeg samlet inn så valgte jeg å kun transkribere ferdig fem av ni intervjuer. I dette kapitlet vil jeg gjennomgå

alle de metodologiske valgene jeg gjorde i dette prosjektet, samt hvordan de ulike delene av prosjektet ble utført i praksis.

6.1 Valg av metode - semistrukturert intervjuer

Metoden som er brukt for å samle data i dette forskningsprosjektet er semistrukturert intervjuer. Semistrukturerte intervjuer er en metode som bruker en intervjuguide med spørsmål som et generelt utgangspunkt for å samle data, men hvor det er fleksibilitet når det kommer til hvilket spørsmål man stiller og i hvilken rekkefølge (Given, 2008).

Semistrukturerte intervjuer kan konstrueres på ulike måter, i dette prosjektet hadde jeg en intervjuguide med en rekke spørsmål som ble laget før intervjuene ble gjennomført (Vedlegg 2). Men i motsetning til for eksempel strukturert intervju så var det ikke et formål i seg selv at jeg måtte stille alle spørsmålene eller stille de i en bestemt rekkefølge (Given, 2008). I utformingen av intervju spørsmålene la jeg vekt på at spørsmålene skulle være så åpne som mulig, i motsetning til skalaspørsmål eller ja og nei spørsmål. Spørsmålene var utformet slik at de skulle gi rom til deltakerne å snakke om tematikken ut ifra deres egne forståelsesrammer og opplevelser.

Fordelen med å bruke semistrukturert intervju med åpne spørsmål som metode er at det er deltakerne i større grad kan fortelle de selv anser som viktig, uavhengig av spørsmålene man stiller. Det gjør semistrukturerte intervjuer til en god metode når man forsøker å utforske et fenomen som for eksempel er vanskelig å definere, eller som man antar innehar ukjente faktorer.

Svakheten med semistrukturert intervju er potensialet for en overmetning av datamateriale, altså at man ender opp med en mye større mengde materiale enn det man har behov for. Det siste er også tilfellet i mitt prosjekt hvor jeg sitter igjen med et enormt datamateriale, som jeg kun kan bruke små mengder av. I tillegg kan det være at ender opp med mye datamateriale som ikke berører tematikken man forsøker å belyse. Til tross for dette anser jeg at semistrukturerte intervjuer er en god metode som blander de beste egenskapene til både strukturerte og ustrukturerte intervjuer.

6.1.1 Intervjuguide

Før intervjuene ble gjennomført utarbeidet jeg en intervjuguide ut ifra etablert metodikk, i samarbeid med forskere i universitetet og fagpersoner med ulik bakgrunn som viste interesse for prosjektet mitt.

Intervjuguiden ble i første omgang utformet med tanke på hvordan intervjusituasjonen ville se ut, altså som en form for å strukturere den praktiske gjennomførelsen av intervjuene. Samt spørsmål som retter deltakernes oppmerksomhet, tanker og refleksjoner opp mot tematikk rundt kultur og identitet (Vedlegg 2). Intervjueguiden er delt opp i forskjellige seksjoner fra start til slutt, for eksempel handler den første seksjonen om å trygge deltakeren ved å møtes uformelt, altså at man ikke trer rett inn i et intervju og deltaker rolle. Intervjuguiden inneholder tre ulike seksjoner hvor den første er uformell start, deretter praktisk informasjon og muligheten til å stille spørsmål rundt prosjektet og deltakelse, før hovedtematikk spørsmålene.

Spørsmålene som ble utformet er kategorisert under fem ulike tematikker, hvor den første inneholdt spørsmål rettet mot at deltakeren skulle kunne fortelle litt om seg selv og bli trygg på intervjusituasjoner. Deretter spørsmål rundt hvordan deltakeren opplever å være en ung norsk muslim, hvordan deltakeren forstår det å være norsk, hvordan deltakeren opplever at andre tenker om hen før de blir kjent med deltakeren, og hvordan deltakeren selv ville definert norsk og muslimsk identitet. Før jeg avslutningsvis ga rom for at deltakeren selv kunne fortelle om ting hen har kommet på i løpet av intervjuet, samt gi tilbakemelding om det var spørsmål eller ting ved intervjuet som deltakeren reagerte på.

Intervjuguiden er lagt ved som vedlegg, den ble utformet på en slik måte at det skulle være enkelt å ha oversikt, det skulle være enkelt å hoppe videre og eventuelt kunne lage notater underveis (Vedlegg 2). Overordnet var det bare tre hovedspørsmål med en rekke underspørsmål som ble laget primært med tanke på å kunne hjelpe deltakerne til å snakke om forskningsspørsmålet, altså opplevelse av identitet og kultur, hvis de skulle finne det vanskelig.

6.2 Utvalg

Utvalget i dette forskningsprosjektet består av ni intervjurespondenter. I utgangspunktet var målet å ha et utvalg som bestod av minst ti personer. Men etter hvert som intervjuene ble gjennomført ble det klart at den frie semistrukturerte intervjuformen ga mye verdifull info og ble lange. Dermed bestemte jeg å begrense antall intervjuer til 9 personer, dette ble gjort av både på grunn av at jeg fikk god metning i datamaterialet allerede etter 5 intervjuer. I tillegg til begrenset tid og ressurser, se datamateriale kapittel for mer utfyllende informasjon om det foregående.

Utvalget består av et aldersspenn fra 23 til 30 år, 4 av 9 er i aldersspennet 23-27 og 5 er i aldersspennet 27-30. Jeg har definert denne gruppen som unge voksne. Flertallet av respondentene er kvinner, kjønn er ikke selvrapportert, men påført av meg. Så jeg kan ikke redegjøre for om noen i utvalget ville definert seg utenfor det heteronormative binære kjønnsfordeling, altså menn og kvinner. Det foregående er selvfølgelig interessant, men fokuset i denne oppgaven har ikke vært å utforske kjønn i seg selv.

Utvalget ble primært valgt ut ifra kriteriet om at deltakerne identifiserte seg som unge norske muslimer. Alle i utvalget utenom en person, altså syv av åtte, har tatt, tar eller er ferdig med høyere utdanning og man kan dermed se på utvalget med klart overvekt av ressurssterke individer. Tre av deltakerne i utvalget er født i Norge, imens to kom til Norge før de hadde fylt seks år, en kom til Norge før fylte tolv år og tre kom til Norge i ungdomsalder. De har også vid geografisk familiebakgrunn, halvparten har familiebakgrunn fra ulike land i Afrika, imens halvparten har familiebakgrunn fra ulike land i Asia.

6.2.1 Rekruttering av deltakere

Deltakere ble rekruttert igjennom snøball metoden, jeg tok kontakt med eget nettverk og hørte om noen kjente personer som kunne passe til prosjektet mitt. Deretter ble personene kontaktet over tekstmelding eller e-post med spørsmål om de kunne tenkt seg å delta i et forskningsprosjekt om hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet. Deretter koordinerte jeg med deltakere for å finne et godt tidspunkt for intervjuet og intervjuene ble gjennomført fortløpende over en måneds periode. Etter endt intervju brukte jeg *snøball* metoden, hvor jeg spurte deltakerne om de kjente eller viste om noen de tenkte kunne passe til å delta i forskningsprosjektet mitt. Totalt fikk jeg kontakt informasjon til opptil tjue mulige deltakere, men jeg sluttet å rekruttere deltakere etter at jeg hadde gjort fem intervjuer og hadde fire gjenværende avtalte intervjuer. Svakheten med *snøball* metoden var at jeg fikk et akademisk tungt utvalg, åtte av ni deltakere hadde høyere utdanning eller tok høyere utdanning. Tradisjonelt sett så har dette alltid vært en utfordring for test psykologien, da man finner deltakere som er nærmest, altså personer fra universitetet. Til tross for en noe utdannings homogene gruppe så opplevde jeg ikke det høye utdanningsnivået som problematisk, utvalget hadde variert bakgrunn og erfaring, og jeg fikk et rikt datamateriale.

6.3 Praktisk gjennomføring av Intervjuene

Den første utfordringen som måtte løses i forkant av intervjuet var å skaffe et lokale som var skikket til intervju, det var overraskende at Universitetet i Oslo ikke har et dedikert intervjurom for masterstudenter og forskere. På grunn av det foregående ble to av de første intervjuene gjennomført i mindre seminarrom, deretter fikk jeg avtalt å få låne et ledig kontor av universitetet til å gjennomføre intervjuene. I tillegg ble et intervju gjennomført ved en annen utdanningsinstitusjon i Oslo etter ønske fra deltakeren som skulle intervjues.

Selve gjennomførelsen av intervjuet var uproblematisk, deltakerne ble møtt ved et sted som var avtalt på forhånd og vi gikk deretter sammen til stedet intervjuet skulle gjennomføres. Når vi var fremme så satte vi oss ned og jeg fant frem informasjonsskriv og intervjuguide, deretter handlet det om det praktiske, introduksjon av forsker, prosjektet og utdeling av informasjonsskrift i tråd med retningslinjene til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Deltakeren ble informert om hvordan datamaterialet ville bli oppbevart, hvor lenge, hva det skulle brukes til og deltakerens rettigheter til å for eksempel få innsyn, muligheten til å trekke seg fra intervjuet når som helst uten å måtte gi en forklaring, samt kreve at lydopptaket fra intervjuet ble slettet om deltaker ønsket det og avtalt dato for destruksjon av all personsensitiv data fra prosjektet (Norsk Senter for Forskningsdata, 2021). Deltakeren fikk tid til å lese informasjonsskrivet og deretter muligheten til å stille spørsmål rundt skrivet. Deretter ble båndopptaker skrudd på, deltakeren ble informert om at den var skrudd på og deltakeren ble spurt om å fortelle litt om seg selv, før jeg gikk igjennom intervjuguiden som forklart tidligere. Alle de ulike intervjuene fulgte samme praktiske gjennomførelse, det eneste som skilte noen av intervjuene fra hverandre var hvor intervjuene ble gjennomført. Åtte av ni intervjuer ble gjennomført i Universitetet i Oslo og et ble gjennomført i en annen utdanningsinstitusjon i Oslo.

6.3.1 Intervjulengde

For det første ble intervjuene mye lengre enn planlagt, i utgangspunktet skulle hvert intervju vare i maksimalt 60 minutter, men på grunn av den semistrukturerte intervjuformen hvor fokuset lå på å få deltakerne til å snakke om relevant tematikk på sine premisser, så ble intervjuene mellom 80-120 minutter lange.

6.3.2 Datasikkerhet

I prosjekter er det generelt viktig å sikre anonymiteten og personopplysninger til forskningsdeltakerne, spesielt i kvalitative prosjekter hvor deltakere ofte kan dele intime detaljer om eget liv og om seg selv som person. I tillegg er det slik at deltakere i forskningsprosjekter alltid har rett til å kunne bestemme over egne personopplysninger (Datatilsynet, 2019). Dermed er det viktig at deltakelse i et forskningsprosjekt ikke skal gå utover enkeltmenneskets rett til privatliv (Datatilsynet, 2019). I tråd med dette så har dette prosjektet søkt Norsk senter for forskningsdata (NSD) om godkjenning til å oppbevare personopplysninger i en begrenset periode (Vedlegg 1). Prosjektet ble godkjent i henhold til retningslinjene NSD stiller til forskningsprosjekter som skal behandle personopplysninger og jeg vil her kort redegjøre for hvordan datamaterialet mitt ble oppbevart.

Datamateriale som inneholdt personopplysninger eller som i en eller annen form kunne identifisere deltakerne ble lagret på en kryptert lagringsenhet. Lagringsenheten ble kryptert med et anerkjent krypteringsprogram på en privat pc som ikke var koblet på internett når lagringsenheten ble koblet på datamaskinen eller når enheten ble kryptert. Deretter ble lydopptakene overført fra en digital båndopptaker direkte til den krypterte lagringsenheten, den digitale båndopptakeren ble deretter defragmentert manuelt før et program for permanent sletting av data ble brukt på båndopptakeren. Den krypterte lagringsenheten ble bare brukt på en privat pc, internett var alltid skrudd av før lagringsenheten ble tilkoblet datamaskinen og ble aldri skrudd på før enheten var frakoblet datamaskinen.

6.4 Transkribering av datamaterialet

Den totale tiden på opptakene av intervjuene i dette prosjektet er 21 timer og 43 minutter og jeg har 108 sider med transkribert datamateriale, dette er en omfattende mengde med data og antakelig langt mer enn det som kreves av en masteroppgave. På grunn av den omfattende datamengden i prosjektet og begrenset tid og ressurser valgte jeg å sortere de forskjellige intervjuene i en prioritert rekkefølge forut for transkriberingen. Det foregående ble gjort fordi jeg anså det som mulig at jeg ikke kunne ferdig transkribere alle intervjuene jeg hadde gjennomført.

I tillegg valgte jeg å gjøre en enkel form for transkribering hvor jeg transkriberte ordrett det som ble sagt under intervjuene. Underveis i transkriberingsprosessen så ble det klart at det var flere momenter som kunne føre til at sitater fra intervjuet kunne bli misforstått hvis de bare ble gjengitt ordrett. Viktige momenter som kunne endre hvordan man tolker det

transkriberte materialet er for eksempel utydelige ord, påbegynte setninger og ord, følelsesmessige toner, latter og pauser for å nevne noen. Dermed valgte jeg å lage en forenklet koding som sikret at jeg kunne kode de forskjellige instansene av språklige hendelser som ikke var mulig å kode ordrett, oversikt over kodene jeg brukte under transkriberingen er vedlagt (Vedlegg 3).

6.4.1 Gjengivelse av transkribert materiale

Måten jeg valgte å kode intervjuene på kunne føre til at de transkriberte utdragene fra datasettet mitt kunne være svært rotete. For eksempel kan man se det i dette utdraget fra det transkriberte datamaterialet mitt hvor jeg «Men ja neimen da da da, eh, da er det mye jeg gjerne skulle spurt deg om her men (...)». I slike tilfeller har jeg fjernet overflødige ord og gjentakelser slik at setningen blir gjengitt slik «Men ja (...) da er det mye jeg gjerne skulle spurt deg om her men (...)». Meningsinnholdet og setningsstrukturen er alltid bevart så godt som mulig og jeg mener det forenkler evaluering av de ulike tolkningene jeg har gjort av teksten.

6.5 Analyse prosessen

Selve analyseprosessen startet allerede under intervjuene, med notater jeg gjorde meg om interessante momenter som ble tatt opp av de ulike deltakerne. Deretter så markerte jeg setninger og avsnitt fortløpende underveis i transkriberingsprosessen som kunne kobles til tematikken identitet og kultur. Hvis det fremhevede materialet var spesielt interessant så skrev jeg i tillegg kommentar til hvordan jeg forstod det som ble fortalt.

Under transkriberingsprosessen ble det klart at jeg måtte velge ut et mindre utvalg til transkribering på grunn av tidsrammen til masterprosjektet, dermed valgte jeg å transkribere de intervjuene jeg anså som mest innholdsrike i henhold til forskningsspørsmålet mitt og tematikken identitet og kultur. En del av tematikken som ble tatt opp gikk igjen på tvers av intervjuene og jeg anså det dermed som uproblematisk at jeg prioriterte å ferdig transkribere fem intervjuer av ni intervjuer. De transkriberte intervjuene utgjør 108 sider, de ferdige versjonene er lagret uten personopplysninger i en kryptert minnepenn og jeg har en fysisk kopi av hvert enkelt intervju.

6.6 Data analyse - Tematisk Analyse

For analyse valgte jeg en forenklet form for tematisk analyse (TA), TA er en metode som ofte brukes i kvalitativ forskning (Braun & Clark, 2006; Braun & Clark, 2019). TA er en metode som finnes i en rekke ulike former og det er en metode som tilbyr stor grad av fleksibilitet av hvilken former for fenomener man utforsker samt hva slags datamateriale man utforsker (Braun & Clark, 2006; Braun & Clark, 2019). Man kan for eksempel analysere et intervju eller gjøre en form for refleksiv TA hvor man kan analysere spørsmålene som brukes intervjuer om et tema. TA blir også argumentert å være tom for epistemologiske antagelser, det vil si at TA som metode i seg selv ikke er basert på et spesifikt teoretisk rammeverk som vitenskapelig- realisme eller sosial konstruktivisme (Braun & Clark, 2006; Braun & Clark, 2019). TA kan dermed brukes som en analysemetode av ulike teoretiske rammeverk, selv teoretiske rammeverk som er meget ulike.

Det som forener de ulike tilnærmingene til tematisk analyse, som ofte kan være svært forskjellige eller motstridende i deres teoretiske utgangspunkt, er primært at TA brukes for å identifisere temaer som går igjen i forskningsdata, for eksempel i transkriberte intervjuer (Braun & Clark, 2006; Braun & Clark, 2019).. Det er dermed en metode tillater en stor grad av fleksibilitet når det kommer til hva slags datamateriale man analyserer i motsetning til en rekke andre kvalitative og kvantitative metoder som krever en forutgående form i hvordan datamaterialet er samlet inn i utgangspunktet.

Avslutningsvis må det poengteres at styrken til TA, dens fleksibilitet og mangel på et utgangspunkt basert på et spesifikt teoretisk rammeverk, også er TA svakhet. Til tross for at tematisk analyse er utbredt som metode, for eksempel innenfor psykologien, så er det ingen klar definisjon eller konsensus om hva en tematisk analyse er eller hvordan en tematisk analyse bør gjennomføres (Braun & Clark, 2006). Det foregående kan gjøre det være utfordrende å sammenligne og evaluere kvaliteten på ulike forskningsprosjekter som bruker TA, selv med samme teoretisk utgangspunkt og samme forskningsfokus, så kan TA ha blitt tatt i bruk på vidt forskjellige måter. I tillegg så er det en fare for at den TA av dataen bare forblir på det laveste nivået, altså at man bare gjengir datamaterialet, en ren gjengivelse av data uten forankring i en bredere teoretisk kontekst og diskusjon er de facto en gjengivelse og ikke en analyse (Braun & Clark, 2006). Mangelen på klare retningslinjer angående hvordan man gjennomfører en TA kan argumenteres å høyne sannsynligheten for at kvaliteten til ulike TA prosjekter vil kunne variere i deres gyldighet og kvalitet. Til tross for de overnevnte svakhetene så vil argumentet også fungere motsatt vei, svakhetene til TA som metode er basisen for styrkene til analyse metoden. Hvis TA ble utviklet til å være en strengere metode

innenfor et gitt teoretisk rammeverk ville applikasjonsmulighetene begrenses betraktelig, og man kan miste muligheten til å utforske vanskelig og komplisert tematikk som ikke lar seg utforske av mer rigide metoder.

6.6.1 Tematisk analyse i dette prosjektet

I dette prosjektet så valgte jeg å gjennomføre en delvis induktiv og teoretisk analyse av problemstillingen min, altså hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet og kultur. Induktiv og teoretisk tematisk analyse blir ofte forenklet satt opp som to ulike tilnærminger til datainnsamling. Den induktive formen for TA lager primært tematiske grupper ut som baserer seg på datamaterialet som analyseres, og kan dermed forstås som mer datadreven enn teoridrevet (Braun & Clark, 2006). Tematikken som identifiseres og kodes skal ikke dukke opp som et resultat av forskerens forutgående teoretiske antagelser eller etablert teori rundt tematikken. En induktiv TA vil dermed søke å gjengi så mye som mulig av datamateriale man har samlet inn, for eksempel vil man kode inn all intervjudataen som er tilgjengelig uavhengig av i hvilken grad temaene berører forskningsspørsmålet man utforsker (Braun & Clark, 2006). Innenfor psykologien kaller man slike metoder for en *bottom up* tilnærming, altså at man starter på det meste fundamentale nivået, datamaterialet, og bruker det til å utforme overordnet kunnskap som teorier og kunnskap (Braun & Clark, 2006).

En teoretisk TA vil i større grad enn en induktiv TA fokusere på temaer og gruppert data som sees som relevant for å belyse det aktuelle forskningsspørsmålet, eller tematikk som sammenfaller, belyser eller utfordrer etablert kunnskap om fenomenet man forsker på (Braun & Clark, 2006).. En teoridrevet TA vil dermed søke å gjengi og analysere spesifikke deler av datamaterialet, fremfor helheten av det tilgjengelige materialet (Braun & Clark, 2006). De spesifikke temaene som analyseres i en teoretisk TA velges ut ifra i hvilken grad de berører tematikken som utforskes, og målet er å kunne gi en mer detaljert analyse av datamaterialet som også kan si noe mer om konteksten rundt fenomenet som det forskes på. Så en teoretisk TA vil utforske datamaterialet ut ifra tidligere funn, kunnskap eller etablerte teoretiske rammeverk imens en induktiv TA vil søke å identifisere så mye som mulig av tematikken som dukker opp i hele datamaterialet, uten å ta i bruk tidligere funn for å begrense temaene i datasettet.

Analysen i dette forskningsprosjektet er gjennomført teoretisk, det vil si at jeg har gruppert inn temaer ut ifra i hvilken grad tematikken som går igjen i intervjuene er relatert til utforskning av identitet og kultur. I tråd med den mer induktive tilnærminger så har hele datamaterialet blitt vurdert. Men på grunn av begrenset tid og ressurser så har jeg valgt å

bruke forskningsspørsmålet mitt, hvordan unge norske muslimer opplever egen identitet, til å begrense materialet som grupperes og presenteres som funn. Det er en rekke andre temaer som dukket opp i de forskjellige intervjuene som er interessante og som kan være spennende temaer for videre forskning, men som det ikke har vært plass til å presentere i dette prosjektet. For en nærmere diskusjon om TA som metode, dens svakheter og styrker, hvordan analysemetoden påvirkes av epistemologisk ståsted se Braun & Clark (2006)

7. Funn

Jeg har totalt hatt ni intervjuer og analysert det transkriberte materialet til fem deltakere, i denne seksjonen vil jeg gjengi utdrag fra det transkriberte materiale og presentere det i lys av en teoretisk tilnærming til identitet og kultur.

7.1. Identitet

Her vil jeg trekke frem noen utdrag fra de ulike intervjuene som omhandler opplevelsen av egen norsk identitet. En av informantene mine forteller «Jeg er norsk, besteforeldrene mine flyttet til Norge på (...) tallet og jeg er født og oppvokst her, hvis jeg ikke er norsk hva er jeg da». En annen deltaker forteller om sin egen identitet:

Jeg er norsk, selv om jeg har annen etnisk bakgrunn (...) Jeg vokste opp i Norge, jeg kan norsk (...), jeg går på norsk skole, (jeg har) norsk venner (...) men jeg har religionen min, at jeg er muslim, men jeg er norsk.

Han trekker på hverdagsrealiteter for å vise hvordan han forstår seg selv som norsk som følge av hans oppvekst i Norge og at hele livet hans ligger i Norge. Samtidig så utdefinerer han selv religionen sin som noe særegent ved han, ut ifra utsagnet «(...) har religionen min» tolker jeg det som at det er noe som ligger han nært. I tillegg kan man tolke posisjoneringen til utsagnet hans som at han selv differensierer det å være norsk og muslim, «(...) jeg er muslim, men jeg er norsk». Det foregående tolker jeg ikke som at deltakeren selv mener at det er en motsetning mellom det å være en muslim og norsk, men heller at det er en form for preventiv språklig forsvarsposisjonering. Jeg opplever det som at han forsvarer at han selv ser på seg som norsk fordi han har opplevd situasjoner hvor den delen av hans norske identitet ikke har blitt akseptert. Det foregående begrunner jeg ved at han selv tar opp ulike distanser både i egen barndom og møte med offentlige instanser i Norge, hvor norskheten hans har blitt trukket i tvil av medelever, lærere og andre voksenpersoner.

En slik trend ser jeg i det resterende datamaterialet og det er spesielt de unge mennene i utvalget mitt som har opplevd å få sin norske identitet trukket i tvil. For eksempel kommenterte en annen deltaker at han endelig klarte å være begge deler. Han sa «(...) jeg greier å være begge deler, nå er jeg ikke forvirra (...). Jeg har greid å finne en identitet, det at jeg er en norsk muslim». Det blir igjen viktig for meg å poengtere at denne informanten også ut ifra min tolkning ga uttrykk for at han ikke var forvirret selv, men at han ble gjort forvirret av foreldre og samfunnet ellers. Det kan vi se fra hans tidligere utsagn om hans opplevelse av barneskolen. Han forteller:

(...) Jeg levde i to forskjellige verdener, en som var hjemme der jeg opplevde (...) den kulturelle bakgrunnen min med islam (...) også hadde jeg skolen der det var (...) det motsatte av det som var hjemme (...) så jeg følte at jeg ble dratt i to forskjellige retninger og jeg visste ikke hvem jeg egentlig var.

Den motsetningen han opplevde tolker jeg som en motsetning som ble skapt utenifra, altså fra holdninger og forventninger hos både foreldre og i skolen. Hans løsning på denne motsetningen ble til slutt at han selv valgte å akseptere sin egen identitet som ung norsk muslim, altså hvem han er, til tross for at andre forsøkte å skape en motsetning mellom det å være norsk og det å være muslim. Det er slik jeg tolker det når han fortalte «(...) nå er jeg ikke forvirra (...). Jeg har greid å finne en identitet, det at jeg er en norsk muslim».

Dette kan være et godt eksempel på hvordan personlig identitet og sosial identitet hører sammen, og hvordan sosial kategorisering kan brukes av andre til å problematisere eller benekte en persons identitet. Det foregående, at man problematiserer eller i en eller annen grad benekter en persons identitet kan få alvorlige konsekvenser. Informanten delte at han hadde hatt betydelige helsemessige utfordringer på grunn av at han over lang tid ikke klarte å akseptere sin egen identitet. Her ser man også hvordan identitet kan posisjoneres på flere nivåer, det personlige og private, det sosiale og det institusjonelle. Jeg tolker også at deltakerens gjenfortelling av hvordan han aksepterte egen identitet også viser at det er hensiktsmessig å forstå identitet som en dynamisk prosess som utvikles kontinuerlig over tid. Altså at identitet bedre forstås som en prokulturasjonsprosess heller enn en akkulturasjonsprosess.

En annen deltaker, som har hatt kort botid i Norge, begrunner sin opplevelse av egen identitet på følgende måte. Han forteller « (...) jeg er norsk fordi (...) jeg uttrykker meg bedre på norsk når jeg skriver, og jeg har utdanning, utdannelsen min i Norge, jeg skrev bacheloren min på norsk (...)». For deltakerne som ikke har vokst opp i Norge og som kan huske å ha flyttet til Norge, så er det to ting som går igjen når det kommer til deres norske identitet. Det

første er alle mulighetene de har fått tilgang til i Norge, spesielt muligheten til utdanning, og det andre er deres norske statsborgerskap.

Dessverre gjenforteller han også ulike instanser hvor han har blitt diskriminert på grunn av norsk nivået hans, som er flytende, og på grunn av hans tidligere nasjonale bakgrunn. Han har blitt nektet å leie leilighet, han mistet jobbmuligheter og blitt frarådet fra å forsøke å ta høyere utdanning av skolerådgivere. Denne respondenten ytret også et sterkt ønske om å ikke kalle disse hendelsene for diskriminering, men heller som hendelser hvor han hadde blitt.

7.1.2 Negative stereotyper

Samtidig som deltakerne i dette prosjektet forteller at de er trygge på sin egen identitet som unge norske muslimer, så trekker de fleste frem at de opplever at de opplever flere forsøk på å bli stilt i dårlig lys eller at man forsøker å ekskludere de fra kategorien norsk. En person gjenforteller:

(...) jeg husker før for mange år tilbake (...) så hadde FRP en (...) flyer der det stod "gjerningspersonen er av utenlandsk opprinnelse" (...), hvordan kan de liksom bare stemple at alle med utenlandsk opprinnelse, at alle utlendinger er kriminelle? (...) da blir det vanskeligere for muslimer også, å være (...).

Han reagerer med det jeg tolker som vantro når han gjenforteller det foregående minnet, samtidig som han påpeker at det å kategorisere en hel gruppe på den måten opplever han som innskrenkende for muligheten til det å være. Her tolker jeg ham som at han faktisk opplever at hans livsutfoldelse begrenses av slike unyanserte påstander.

En annen respondent deler en liknende bekymring rundt det han opplever som negativt fokus på innvandrere og muslimer «de fleste (...) bare fokuserer på det negative og formidler det til hele befolkningen. (...) de blir veldig redd (...) skeptiske (...) på grunn av nyhetssakene og artikler de har lest.». Her igjen kan man se hvordan identitet kan bli påvirket av ulike eksterne faktorer og at identitet både er noe man er, men også noe man kan bli påført. Jeg tolker hvert fall at informantene mine opplever det slik at de har sin egen identitet som blir forsøkt begrenset igjennom medier og av politiske partier og narrativer.

En annen av informantene deler en annen viktig og diskriminerende politisk hendelse i Norge:

hvis du er født i Norge eller oppvokst i Norge, men har foreldre, som kommer fra disse landene så fikk du ikke lov til å gå inn i forsvaret (...) det var, jeg skjønner ikke jeg, jeg husker jeg bare kom over den og så reagerte jeg kraftig (...).

Det var tydelig at dette var en hendelse som hadde gjort sterkt inntrykk på henne og som fortsatt vekket en del følelser, til tross for denne hendelsen skjedde i 2014 (Skartveit, 2014). Utestengelsen av unge nordmenn med ulik flerkulturell bakgrunn fra det norske forsvaret ble opplevd som en smertefull benektelse av deres tilhørighet. Hun forteller med det jeg oppfatter som smertefull stemme «det gir ikke mening og det er en sånn konstant påminnelse om at man ikke er norsk nok, eller at man ikke er etnisk norsk, og er man ikke etnisk norsk så er man ikke fullstendig norsk».

Jeg mener det overnevnte igjen tydeliggjør viktigheten av å undersøke hvordan identitet og kultur blir påvirket av en rekke faktorer som ligger utenfor individet. Det foregående viser også at politiske beslutninger og samfunnsmessige hendelser har innvirkning på menneskers opplevelse av tilhørighet og mulighet for livsutfoldelse.

7.1.3 Vanskeligheter med å definere egen identitet

Som tidligere poengtert så er kultur og identitet to begreper som er vanskelig å definere, og som til tider kan være diffuse. Man kan argumentere for at dette er på grunn av hvordan kultur og identitet skal fungere, altså at det er to størrelser som må være fleksible og kunne endres. Hvordan er den fleksibel og må kunne endres? For eksempel vil en datter påta seg en form for identitet hjemme hos nær familie som er annerledes enn den hun har i arbeid. Samtidig vil hun hele veien oppfatte seg selv som et selv, altså en sammenhengende enhet som strekker seg over tid. Det at identitet og kultur må være fleksibel og mulig å endre for å kunne fungere mener jeg man kan se når man begynner å spørre folk hva en spesifikk identitetsstørrelse innebærer. For eksempel hva betyr det å være norsk? Hva innebærer det å være norsk? Hvordan er man norsk? Begrepet norsk må romme et vidt spekter av ulike mennesker og verdier, for eksempel alt fra veganere, ateister, muslimer, liberalister, sosialister og kjøttetere.

Min antakelse i dette prosjektet er at de fleste vil slite med å finne klare avgrensede karakteristikk om hva det for eksempel betyr å være norsk, underforstått å ha norsk identitet. Det foregående oppfatter jeg at inntreffer fordi en av kvalitetene til en overordnet identitetsmarkør og kulturell størrelse, slik som det å være norsk, må være diffus for å kunne anvendes av ulike mennesker for å skape felleskap på tvers av forskjeller. Det blir her viktig for meg å påpeke at dette ikke bare vil gjelde mitt begrensede utvalg, men også andre typer nordmenn, alt fra nordmenn med flerkulturell bakgrunn, samiske nordmenn, Bergensere og Oslo folk og alle andre mulige underkategorier man kan påføre norsk identitet. Antydninger

til at klare kategorier som identitet og kultur fort blir uklare når man undersøker de er hvert fall noe jeg finner igjen i datamaterialet mitt.

For eksempel synes flere av informantene mine syntes det var vanskelig å definere hva det er å være norsk, samtidig som de opplever at de vet hva det er, men de sliter med å definere det. For eksempel fortalte en at «(...) det er veldig vanskelig å si hva det betyr å være norsk» fordi hun «aldri har tenkt på hva det betyr å være norsk». Jeg tolker at svaret hennes henger sammen med at man ikke kontinuerlig reflekterer aktivt over sin egen identitet. Etter en tanke pause fortalte hun at det var et «vanskelig spørsmål, hva det betyr å være norsk egentlig?» Denne interaksjonen tolker jeg som et godt eksempel på min overnevnte diskusjon om hvordan man kan forstå at identitetskategorier er uklare. Informanten min vet hva det er å være norsk, hun oppfatter seg selv som norsk og hun kan bruke uttrykket i samtaler, men hun finner det fortsatt vanskelig å definere. Her mener jeg at man kan se hvordan en identitetsstørrelse kan anvendes språklig og sosialt, men fortsatt være så utydelig eller udefinerbar at den er vanskelig å beskrive nøyaktig. Jeg forsøkte deretter å spørre henne om hun kanskje hadde et konkret eksempel på noe hun gjør som hun opplever som det å være norsk. Hun forteller:

(...) folk fra et (land) sier hele tida at man aldri skal være alene, (...) jeg liker noen ganger å være for meg selv eller gå tur alene og tenke og ha det stille (...) det har jeg fått fra det norske

Når man går ned fra en overordnet størrelse og heller spør om hva som er det norske for henne så blir det med en gang enklere å definere noen trekk. Så i første omgang var det et vanskelig å forklare hva det betyr å være norsk som hun sier «vanskelig spørsmål, hva det betyr å være norsk egentlig? Aldri tenkt på faktisk, utrolig nok, (...) jeg tenker sånn norsk bindestrek (land) egentlig.». Hun forteller videre «jeg er to forskjellige kultur kombinert så jeg tar det beste fra begge to og blander det». Det foregående er noe jeg vil karakterisere som en typisk hverdagslig forståelse av kultur, sitatet passer godt inn i en mer statisk forståelse av kultur som noe essensialistisk. Men hun følger også opp med å kommentere at «det er rart hvordan man knytter ens identitet til noe, utseendet eller ting». Dette knytter jeg også til min tidligere diskusjon angående det diffuse ved kultur, at kultur og identitet kan begynne å virke merkelig eller fremmed når man forsøker å se eller forstå hva det faktisk er. Det foregående kan eksemplifiseres ved dette utsagnet «Jeg opplever ikke at alle nordmenn er like. (...) Folk er forskjellige og det avhenger av generasjoner, kjønn, og spesielt av person (...)». Her igjen tolker jeg at man beveger seg vekk fra en overordnet identitets- og kulturkategori når man forsøker å gjøre en definisjon av personer, over til at enkeltmennesker er unike i sin

sammensetning som person. Slike kvalitative nyanser vil det være vanskelig å kunne avdekke med mer kvantitative orienterte tilnæringer til identitet og kultur, for eksempel som akkulturasjon som i stor grad baserer seg på spørreskjemaer med graderingsspørsmål (Chirkov, 2009; Jackson, 2006).

7.1.4 Kjønn

I tillegg så virker det som om det er et mulig element av kjønn i utvalget mitt, hvor det virker som om flere av de unge mennene i utvalget mitt har opplevd at deres norske identitet har blitt trukket i tvil enn blant kvinnene i utvalget mitt. Men det er ikke slik at kvinnene ikke har opplevd negativ oppmerksomhet rundt sin norske identitet. Det er dermed uklart ut ifra datamaterialet mitt om det enten er mer diskriminering av unge norske muslimske menn, kontra kvinner. Eller om unge norske muslimske menn i større grad opplever å bli negativt omtalt enn kvinner, eller om de reagerer sterkere på negative identitetsopplevelser. Det bekymringsverdige ut ifra mitt datamateriale er at flere av de unge norske muslimske mennene opplevde det som enklest at de ikke var åpne om egen religiøs tilhørighet. Gitt mitt begrensede utvalg så er det vanskelig å kunne vite om dette er en mer generell trend blant unge muslimske menn eller om det er et resultat av dette prosjektets begrensede utvalg. Uansett må det påpekes at det er bekymringsverdig at det finnes unge norske personer som opplever at de ikke bør være åpne om sin egen religiøsitet på grunn av holdningene de møter på.

En av de kvinnelige informantene mine kommenterte det følgende som hun ble fortalt av østkantungdom «(...) guttene snakker om hvor diskriminert de føler seg at de på en måte, føler seg dårlig behandla av media og, det norske samfunnet fordi de får skylda for alt». Det er viktig å påpeke at guttene hun snakker om her ikke er dette prosjektets målgruppe, men unge gutter fra østkanten i Oslo, altså nordmenn med ulik bakgrunn.

I hvilken grad unge norske muslimer er komfortable med å være åpne om egen religion og tro. Og i hvilken grad kjønn spiller inn når det kommer til negativ oppmerksomhet rundt egen identitet, er begge faktorer som kan være viktig å utforske videre i andre forskningsprosjekter.

8. Begrensninger

Dette forskningsprosjektet har en rekke begrensninger som er viktig å påpeke, det første er at det baserer seg på gjengitte opplevelser og forståelser. I utgangspunktet er det ikke

problematisk at subjektiv data er subjektiv. Men det er uansett viktig å poengtere at ulike mennesker kan oppleve hendelser og situasjoner ulikt. Datamaterialet mitt kan dermed ikke påvise kausale sammenheng, altså årsakssammenhenger. Men til tross for det foregående så kan datamaterialet i dette prosjektet brukes til å finne og utforske mulige faktorer som ser ut til å ha en sammenheng med hverandre eller en form for samvariasjon.

Det er flere begrensinger når det kommer til utvalget mitt av deltakere. For det første er utvalget mitt homogent når det kom til utdanningsnivå, personer som har eller tar høyere utdanning er overrepresentert i utvalget mitt. Dette gjør at prosjektet muligens har gått glipp av nyanser som man kan finne hos personer med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. I tillegg så er det et lite utvalg så man skal være forsiktig med å generalisere funnene mine, om hvordan noen unge norske muslimer opplever egen identitet, til å gjelde alle unge norske muslimer. For det andre var det stor geografisk spredning når det kom til familiebakgrunnen til de som deltok i prosjektet mitt, men dette er noe jeg anså som uproblematisk på grunn av at utvalget mitt er valgt ut på bakgrunn av at deltakerne identifiserer seg som unge norske muslimer.

Det er også en begrensning i dette prosjektet at unge norske muslimer i det hele tatt har blitt valgt ut som et utvalg, siden det kan hende at deres opplevelser er de samme som flere unge nordmenn opplever. Det foregående tilsier at det er mulig at det vil være gunstig å gjennomføre liknende prosjekter hvor man ser på andre unge norske personer, med ulik bakgrunn.

I tillegg så var utvalget forskjellig når det kom til botid i Norge, altså om de var født i Norge, om de kom til Norge i svært ung alder, eller om de kom i løpet av ungdomstiden. Dette er igjen noe jeg ikke ser som problematisk gitt at prosjektets målsetning var å få tilgang på et rikt datamateriale. I tillegg til at rekrutteringskriteriet var at deltakerne opplevde seg som unge norske muslimer. Uansett så må det bemerkes at det er variert bakgrunn blant unge nordmenn med ulik bakgrunn, det er derfor mulig at mange av de nåværende grupperingene i kvantitative paradigmer, som for eksempel utforsker inkludering og integrering. Rett og slett er for uspesifikke og blander sammen personer i et utvalg som heller burde skilles ut i forskjellige utvalg. Fremtidige forskningsprosjekt bør vurdere å utforske gyldigheten til hvordan man grupperer større befolkningsgrupper i Norge.

Kjønn ble heller ikke utforsket i dette prosjektet, og det er helt klart at kjønn vil spille inn på opplevelse av identitet og kultur, det er også noe som kom frem i det analyserte datamaterialet. Det er også noe som muligens kan utforskes grundigere i andre forskningsprosjekter.

9. Avsluttende bemerkninger

I dette forskningsprosjektet har jeg presentert hvordan identitet og kultur blir definert på ulike måter i psykologien, jeg har deretter presentert to ulike teoretiske rammeverk som undersøker identitet og kultur på ulike måter. Jeg har presentert en teoretisk diskusjon rundt majoritetspsykologiens forståelse av kultur og identitet, representert ved akkulturasjonsfeltet, som hviler på en kvantitativ tilnærming til identitet og kultur. For deretter å presentere det nyere teoretiske rammeverket prokulturasjon, som forholder seg til identitet og kultur som dynamiske prosesser som utvikles over tid.

Videre har jeg presentert alle de metodologiske valgene jeg har gjort i dette prosjektet, samt den praktiske gjennomførelsen av prosjektet som helhet. Jeg har presentert hvordan jeg har brukt tematisk analyse for å undersøke hvordan ungen norske muslimer opplever egen identitet. Deretter har jeg gjennomgått og presentert en del av mitt transkriberte materiale, og diskutert hva deltakerne i prosjektet har delt om egen identitet i lys av både akkulturasjon og prokulturasjon. Datamaterialet mitt lar seg best analyseres ut ifra en prokulturasjons forståelse av identitet og kultur slik jeg tolker det. Tilnærmingen til datamaterialet mitt gjennom forståelsen av identitet og kultur som prokulturasjonsprosesser har gitt verdifull anledning til å analysere og belyse unge norske muslimers opplevelser av egen identitet. Avslutningsvis har jeg diskutert noen av begrensningene til dette prosjektet, samt foreslått potensielle områder som kan være gunstige å utforske videre.

Litteraturliste

Anastas, J. (2012). From Scientism to Science: How Contemporary Epistemology Can Inform Practice Research. *Clinical Social Work Journal*, 40(2), 157-165.
<https://doi.org/10.1007/s10615-012-0388-z>

APA (2021). Identity. I *APA Dictionary of psychology*. Hentet 15. mai 2021 fra
<https://dictionary.apa.org/identity>

Augoustinos, M., Walker, I. & Donaghue, N. (2014). *Social Cognition: An Integrated Introduction* (3rd ed.). Carmichael, M (Red.). Sage Publications.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Braun, V. & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597.
<https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>

Benjafield, J. G. (2015). *A History of Psychology* (4. utg.). Oxford University Press.

Birkvad, I. R., Noor, L., Reiss, E., Owe, J. R. & Wensell, D. A. S. (Red.). (2018). *Muslimfiendtlige holdninger i Norge - en kunnskapsgjennomgang*. Minotenk.

Chirkov, V. (2009). Critical psychology of acculturation: What do we study and how do we study it, when we investigate acculturation? *International Journal of Intercultural Relations*, 33, 94-105. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.12.004>

Colman, A. M. (2015). Epistemology. I *A Dictionary of Psychology* (4. utg.).
<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199657681.001.0001/acref-9780199657681-e-2821?rskey=LBhOEP&result=1>

Datatilsynet (2019). Hva er personvern? Hentet 16. mai 2021 fra
<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/>

Derksen, M. (2010). Realism, Relativism, and Evolutionary Psychology. *Theory & Psychology*, 20(4), 467-487. <https://doi.org/10.1177/0959354309350245>

Ellemers, N., Spears, R. & Doosje, B. (2002). Self and Social Identity. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 161-86. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135228>

Ellemers, N. (2017). Social identity theory. *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/social-identity-theory>

Gamsakhurdia, V. L. (2019a). Proculturation: Self-reconstruction by making “fusion cocktails” of alien and familiar meanings. *Culture & Psychology*, 25(2), 161–177. <https://doi.org/10.1177/1354067X19829020>

Gamsakhurdia, V. L. (2019b). Making Identity, Proculturation In-between Georgianness and Westernness. *Human Arenas*, 2, 356–377. <https://doi.org/10.1007/s42087-019-00062-0>

Gergen, K. J. (2015). *An Invitation to Social Construction* (3. utg.). Sage Publications.

Given, L. M. (2008). *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781412963909>

Halloran, M. J. & Kashima, E. S. (2006). Culture, social identity and the individual. I T. Postmes & J. Jetten (Red.), *Individuality and the group: Advances in social identity* (s. 137-154). Sage Press.

Halloran, M. J. (2007). Culture. I R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Red.), *The Encyclopedia of Social Psychology* (s.211-212). Sage Publications.

Hoffmann, C. & Moe, V. (Red.). (2017). *Holdninger til Jøder og Muslimer i Norge 2017 - befolkningsundersøkelse og minoritetsstudie*. Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter.

Jackson, Y. (2006). Acculturation measures. I Y. Jackson (Red.), *Encyclopedia of multicultural psychology* (s. 8-10). SAGE Publications, Inc.

Jones, D. & Elcock, J. (2001). *History and Theories of Psychology: A Critical Perspective*. Routledge.

Martin, J. & Thompson, J. (1997). Between Scientism and Relativism: Phenomenology, Hermeneutics and the New Realism in Psychology. *Theory & Psychology*, 7(5), 629-652. <https://doi.org/10.1177/0959354397075003>

Michell, J. (2003). The Quantitative Imperative: Positivism, Naïve Realism and the Place of Qualitative Methods in Psychology. *Theory & Psychology*, 13(1), 5-31. <https://doi.org/10.1177/0959354303013001758>

Miller, A. (2014). Realism. I E. N. Zalta (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <http://plato.stanford.edu/archives/win2014/entries/realism/>
Norsk Senter for Forskningsdata (2021). *Personverntjenester*. Hentet 28. mai 2021 fra <https://www.nsd.no/personverntjenester/>

Organista, P. (2006). Acculturation. I Y. Jackson (Red.), *Encyclopedia of multicultural psychology* (s. 6-7). SAGE Publications, Inc.

Petocz, A. & Mackay, N. (2013). Unifying Psychology Through Situational Realism. *Review of General Psychology*, 17(2), 216-223. <https://doi.org/10.1037/a0032937>

- Quempumil, A. A. E. (2016). Debating the Implications of Realism and Social Constructionism in Psychology (Bachelor's thesis). University of Oslo.
- Rudmin, F. W. (2003). Critical History of the Acculturation Psychology of Assimilation, Separation, Integration, and Marginalization. *Review of General Psychology*, 7(1), 3-37. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.7.1.3>
- Schjødt, B. & Skutle, A. (2013). Fremveksten av samfunnspsykologien i Norge: Fra kritisk korrektiv til et alternativ i posisjon. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 50, 412-418. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2013/05/fremveksten-av-samfunnspsykologien-i-norge-fra-kritisk-korrektiv-til-et>
- Skartveit, H. (2014). Alt for Norge. Men ikke for alle. Hentet 18. mai 2021 fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/w19g5/alt-for-norge-men-ikke-for-alle>
- Slife, B. D. & Christensen, T. R. (2013). Hermeneutic Realism: Toward a Truly Meaningful Psychology. *Review of General Psychology*, 17(2), 230-236. <https://doi.org/10.1037/a0032940>
- Smith, P. F. & Darlington, C. I. (1996). Epistemological Realism in Psychology: Kant or won't?. *New Zealand Journal of Psychology*, 25(1), 13-20. <http://www.psychology.org.nz/publications-media/new-zealand-journal-of-psychology/archived-issues-1995-2009/#.V0f7oelf2DZ>
- Staudacher, A. (2009). Realism (Metaphysical, Internal, Common Sense, Naïve, Scientific). I M. D. Binder, N. Hirokawa & U. Windhorst (Red.), *Encyclopedia of Neuroscience* (s. 3373-3376). Springer.
- Teigen, K. H. (2004). *En psykologihistorie* [A Psychology History]. Fagbokforlaget.
- Toomela, A. (2014). Mainstream Psychology. I T. Teo (Red.), *Encyclopedia of Critical Psychology* (s. 1117-1123). Springer, New York, NY.
- Valsiner, J. (2019). Culture & Psychology: 25 Constructive years. *Culture & Psychology*, 25(4), 429-469. <https://doi.org/10.1177/1354067X19872358>

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvordan unge norske muslimer opplever og forhandler om norsk identitet

Referansenummer

657146

Registrert

10.10.2018 av Andres Alejandro Esperidion Quempumil - andresaq@uio.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Oslo / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Psykologisk institutt

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Sigrun Marie Moss, s.m.moss@psykologi.uio.no, tlf: 22845150

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Andres Alejandro Esperidion Quempumil, andres.esperidion@gmail.com, tlf: 90656858

Prosjektperiode

10.10.2018 - 15.05.2021

Status

05.11.2020 - Vurdert

Vurdering (2)

05.11.2020 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 01.11.2020.

Vi har nå registrert 15.05.2021 som ny sluttdato for forskningsperioden. Vi gjør oppmerksom på at ytterligere forlengelse ikke kan påregnes uten at utvalget informeres om forlengelsen.

NSD vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personvern tjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

17.12.2018 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 17.12.2018 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om religion og alminnelige personopplysninger frem til 15.05.2019. Opplysningene vil bli oppbevart til et eventuelt oppfølgingsstudie frem til 15.05.20.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a), jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre seg med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Tema: Hvordan unge norske muslimer opplever og forhandler om norsk identitet.

Start	1. Uformell start (5 min). <ul style="list-style-type: none"> - introduksjon og løs prat
	2. Utdeling av skriftlig informasjon (10-15 min). <ul style="list-style-type: none"> - Formel introduksjon av forsker, deltaker, prosjekt og skriftlig informasjon om forskningsprosjektet. - Deltaker får tid til å lese gjennom informasjonsskrivet og stille spørsmål om prosjektet. - Hvis deltaker samtykker start opptak og intervju.
* Om person	3. Hovedtemaer * Kan du fortelle meg litt om deg selv? <ul style="list-style-type: none"> - Alder? - Har du alltid bodd i Oslo? - Hvordan ser hverdagen din ut? - Hva er viktig for deg? - Hvordan definerer du deg selv? - Hva tenker du når du hører «ung norsk muslim»? - Definerer du deg selv som ung norsk muslim?

* Om mu id

* Kan du fortelle meg litt om hvordan det er for deg å være ung norsk muslim?

- hva betyr det for deg å være muslim?
- Hvordan ville du definert det å være muslim for en som ikke er vet så mye om det?
- Hvordan er du muslim, altså hva gjør du for å være muslim?
- Har det å være muslim endret seg for deg? Altså fra når du var barn til ungdom og til voksen (Kan du fortelle meg om **reisen din**)?
- Er det viktig for deg å være muslim? kunne du fortelle meg litt mer om svaret ditt?
- Er det noe du tenker er typisk muslimsk?
- Opplever du at alle muslimer er like?
- Hvordan ville du si at det er for deg å være ung muslim i Norge i dag?
- Opplever du at det å være ung norsk muslim påvirker hverdagen din på noen måte?
- Kan du fortelle meg hvordan du tenker en typisk muslimsk person ser ut?
- Kan du fortelle meg hvor du tenker at en muslimsk person typisk vil bo i Norge?
- Er det en nylig sak i media som du forbinder med det å være ung norsk muslim?
- Er det en nylig sak i media som du forbinder med det å være muslim?

* *Om no id*

* **Hva betyr det for deg å være norsk?**

- - hva betyr det for deg å være norsk?
- Hvordan ville du definert det å være norsk for en som ikke er vet så mye om det?
- Hvordan er du norsk, altså hva gjør du for å være norsk?
- Har det å være norsk endret seg for deg? Altså fra når du var barn til ungdom og til voksen (Kan du fortelle meg om **reisen din**)?
- Er det viktig for deg å være norsk? kunne du fortelle meg litt mer om svaret ditt?
- Er det noe du tenker er typisk norsk?
- Opplever du at alle nordmenn er like?
- Opplever du at det å være norsk påvirker hverdagen din på noen måte? - Hvordan ville du si at det er for deg å være en ung nordmann i Norge i dag?
- Kan du fortelle meg hvordan du tenker en typisk norsk person ser ut?
- Kan du fortelle meg hvor du tenker at en norsk person typisk vil bo i Norge/Oslo?
- Er det en nylig sak i media som du forbinder med det å være norsk?

* *Andres t unger n m*

* Hvordan opplever du at andre tenker om deg før de blir kjent med deg?

- Hvordan tenker du at andre personer tenker om det å være norsk? -
Påvirker andres tanker om det å være norsk deg? I så fall på hvilken måte?
- Hva tenker du på når du hører «muslim»?
- Hvordan tenker du at andre personer tenker om det å være muslim?
- Påvirker andres tanker om muslimer deg? I så fall på hvilken måte?
- Opplever du deg selv som likestilt med alle rundt deg?
- Opplever du at unge nordmenn blir behandlet på en god måte i Norge i dag?
- Opplever du at unge muslimer blir behandlet på en god måte i Norge i dag?

* Hvordan ville du ha definert muslimsk og norsk identitet?

- * Hvordan opplever du muslimsk og norsk identitet i Norge i dag? *
Hva tenker du er typisk for norsk, muslimsk og norsk muslimsk identitet?
- * I hvilken grad opplever du at norsk og muslimsk identitet er viktig og hvordan?
- * Hvordan tenker du at andre opplever norsk og muslimsk identitet? -

Er det noe annet du har tenkt på i løpet av intervjuet som du har lyst til å fortelle meg om?

- *Var det noen spørsmål du reagerte på fordi de var litt merkelige eller dumme? Kunne du fortalt meg litt om dine tanker?*

<p>Oppsummering og avslutning</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Spørre om deltaker har spørsmål eller om personen ønsker å dele noe annet om temaet? - Invitere til gruppeintervju. - Takke for deltakelse.
--	--

7.3 Vedlegg 3: Koding av transkribering

Intervjulengde: 0:00:00 (timer:minutter:sekunder)

Transkribering tider

Koding

, kort pause

... lang pause, betydelig lengre enn korte pauser.

innpust ikke språklig kommunikasjon, som oppfattes som mulig viktig for tolkning, altså så er ikke all ikke språklig kommunikasjon markert, men det som ikke er markert ansees ikke som viktig for tolkning eks på dette kan være *knirk fra stol, drikkelyder, lyd fra endring av sittestilling, krent som ikke sees i sammenheng med det som sies, hosting osv.*

(*) lyd/ord umulig å tyde fra opptak

bokstav(/er)(*) er tydelig bokstav(er) lyd, men som ikke ender i fullendt ord.

eks: mått(*) = er mest sannsynlig ordet måtte, men bokstaven E ble ikke uttalt.

:) er en eller annen form for latter, fra svak til sterk og alt mellom, fra kort til lang og alt mellom.

(land/alder/studieretning/etc) Er informasjon som er eller kan være persondata sensitive, altså data som kan identifisere P, slik informasjon blir generalisert, men om slik data opptrer gjentatte ganger i intervjuet vil det poengteres med tall og bokstaver f.eks land1 er land1 igjennom hele intervjuet, i mens land er noe som nevnes en gang.